

Robert C. Castel: Három háború, tizenkét tanulság

2025 augusztus 31. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

A drónforradalmat a különböz? hadszíntéri tapasztalatokból kiindulva kell elemezni.

A minap azon kaptam magam, hogy képtelen vagyok tanulni a saját hibáimból. Több alkalommal el?fordult már,

hogy magas rangú biztonságpolitikai tisztségvisel?k meghívtak magukhoz, megtiszteltek azzal, hogy rám szántak egy-két órát az idejükb?l, és kitüntet? figyelemmel kísérték a fejtegetéseimet. Ezek a beszélgetések általában azzal zárultak, hogy kikérték a véleményemet az ?ket foglalkoztató gyakorlati kérdésekben. A legtöbbször arra voltak kíváncsiak, hogy a jelenlegi hader?fejlesztési er?feszítéseik jó irányba viszik-e országuk honvédelmét vagy inkább téves, esetleg veszélyes úton járnak.

Ezekre a félelmetesen összetett kérdésekre természetesen a leg?szintébb választ adtam: azt, hogy fogalmam sincs. Általában azzal érveltem, hogy ezek meglehet?sen bonyolult kérdések, amelyek megválaszolásával számos els? vonalbeli szakember foglalkozik f?állásban, és hogy komolytalanság lenne részemr?l egy harminc másodperces válaszban megmondani a tutit.

Ez a válasz talán ?szinte volt, de nem teljesen becsületes. Miért? Azért, mert ha egy témának a szakért?jeként szereplünk, akkor mindig készen kell állnunk arra, hogy a nekünk szegezett kérdésekre válaszoljunk – még akkor is, ha ezzel vállalnunk kell a felületesség vagy a tévedés kockázatát. Hogy ne essek újra ebbe a nyeretlen kétévesekre jellemz? hibába, elhatároztam, hogy komolyan odateszem magam, és ha fogcsikorgatva is, de elkezdem összegy?jteni az anyagot egy könyvhöz az utóbbi évek nagy háborúinak tanulságairól.

Túltoljuk-e a drónforradalmat? Lehet-e hatékonyan védekezni a terrorizmus jelentette új fenyegetések ellen? Hogyan illeszkedik az ?rhadviselés a meglév? katonai doktrínákba? Temetnünk kell-e a harckocsit, a harci helikoptert, a vadászrepül?gépet? Ezekre az igen fontos kérdésekre még nem tudok kielégít? választ adni, ezért egyel?re egyfajta kedvcsinálót szeretnék kínálni az olvasóimnak azzal, hogy néhány mondatban összefoglalom napjaink három nagy háborújának tizenkét legfontosabb tanulságát.

Hogy melyik ez a három háború? Természetesen az orosz–ukrán háború, Izrael közel-keleti háborúi és az indiai–pakisztáni konfliktus. De mi is ez a három háború tulajdonképpen? Az orosz–ukrán háború egy eurázsiai szuperhatalomnak és Európa második legnagyobb országának összecsapása, amelynek legf?bb jellemz?je az ipari szint? hadviselés visszatérése. Ez a háború méreteiben, a számokban, a tömeghadseregekben, a haditermelésben és az attríció mértékében mutatkozik meg.

Izrael közel-keleti háborúi ezzel szemben a sok fronton zajló, többdimenziós, hibrid hadviselés komplexitását tárják elénk, amely a terrortámadásoktól egészen a nukleáris létesítmények pusztításáig terjed. Itt a hangsúly a hírszerzésen, a védelem fontosságán, a civil szféra rezilienciáján és a m?veleti kreativitáson van.

Az indiai–pakisztáni konfliktus pedig ismét teljesen más képet mutat: a szubkontinensen két atomhatalom feszül egymásnak a nukleáris fegyverek fenyeget? árnyékában, ami szükségszer?en üvegplafont képez a háború eszkalációjának lehet?sége felett.

Ez tehát az a három háború, amelyekr?l beszélni szeretnék, és ezek tanulságai közül szeretnék tizenkett?t kiemelni, amelyeket a legfontosabbnak tartok. Ha pedig a cikk végére tizenkét helyett tizennégy tanulság lesz bel?le – nos, az sem a világ vége.

Az orosz–ukrán háború legfontosabb jellemz?je a tömeghábor visszatérése.

A változás kimutatható az attríció mértékében, a haditermelési képességek kritikus szerepében, a tömeghadseregek visszatérésében és a logisztika meghatározó fontosságában. Ezek a tényez?k, amelyekr?l azt hittük, hogy a két világháború után végleg elt?ntek, csendben visszatértek.

Egy másik fontos tanulság az, amit egyszer majd az orosz–ukrán háború drónforradalmaként fognak emlegetni.

De tudnunk kell, hogy itt nem pusztán a drónokról van szó, hanem egy egész rendszerr?l, amelyben az elektronikus hadviselés, a szenzorok és a kommunikációs rendszerek legalább olyan fontosak, mint maguk a repül?eszközök.

A harmadik tanulság a társadalom, a gazdaság és az energia-infrastruktúra rezilienciájának a fontossága egy rendkívül masszív stratégiai bombázókampánnyal szemben. Az orosz–ukrán háború alatt a kritikus infrastruktúra fogalma új értelmet nyert, különösen az ukrán energiarendszert célzó ismételt támadások következtében.

A Közel-Keletre áttérve, Izrael sokfrontos háborúinak legfontosabb jellemz?i a multidimenzionalitás, a hibrid hadviselés, a védelem kiemelt szerepe ott, ahol korábban a támadás kultusza dívott, a hírszerzés jelent?sége, valamint a civil és katonai szféra összemosódása. Ezeknek a háborúknak további fontos tanulsága a légier? és a légvédelem integrációja. A többszint?, rétegzett légvédelem kulcsszerepet játszik, de csak akkor hatékony, ha a légier?vel és a polgári védelemmel egyetlen rendszerben m?ködik. Egy er?s, reziliens hátország nélkül ugyanis nem lehet háborút nyerni.

További tanulság a közel-keleti konfliktusokból az elrettentés korlátainak felismerése. Még ha egy ország katonai fölénye megkérd?jelezhetetlen is, az ellenség egy adott helyzetben mégis úgy érezheti, van némi esélye. Vagy hogy nincs semmilyen más választása. A stratégiai optimizmus és a politikai pesszimizmus azok a pontok, ahol a racionális er?egyensúly-kalkulus „eltávra” megy. Ez a jelenség int? példa mindenki számára, akár támadóként, akár áldozatként tervez fellépni a porondon.

A közel-keleti háború színházában egy sokarcú közönség figyeli a performanszt, és mindegyiknek másféle mutatványt kell bemutatni. A nyugati közönség barlangfalára a humanitárius fétis, a nemzetközi jog, a technológiai bravúr és a steril háború árnyjátékát kell kivetíteni. A közel-keleti közönség számára az árnyjáték üzenete a sivatagi törzsek világában évezredek óta dívó vérbosszú elrettent? ereje. Ezen a színpadon a szerepl?k Janus-maszkot viselnek.

Végül, de nem utolsósorban, az elrettentés mindig szintspecifikus: ami m?ködik egy adott szinten, nem feltétlenül hatásos más szinteken. Izrael konvencionális hadereje elrettenthet más államokat, de nem jelent védelmet nem állami szerepl?k ellen.

Hogy lehetséges-e elrettenteni olyan nem állami aktorokat, akiknek a saját lakosságuk nem a legfontosabb védend? érték, hanem csupán olcsó hadianyag, az a konfliktus egyik megválaszolatlan kérdése.

A dél-ázsiai háború tanulságai közül az els?, hogy amikor két atomhatalom feszül egymásnak, akkor azt a sündisznók párzásához hasonló óvatossággal teszik. Ez létfontosságú korlátot szabott az eszkalációnak, mivel csak egy bizonyos pontig lehet elmenni, miel?tt totális nukleáris háborúba sodródnának. A kölcsönösen biztosított megsemmisítés stabilizáló hatása látszólag töretlenül m?ködött.

Ugyanakkor az ennek ellentmondó destabilizáló hatás is érvényesül, különösen, ha a mélységi csapások a másik fél stratégiai fegyvereit vagy döntéshozatali központjait fenyegetik. A „lefejez? csapás” réme váratlan eszkalációt válthat ki, ami atomhatalmak esetén beláthatatlan következményekkel járhat.

E háború másik tanulsága, hogy mivel mindkét fél atomhatalom, egyik sem képes pusztán katonai eszközökkel jelent?sen megváltoztatni a status quót. Így a harc jelent?s része az információs hadszíntéren folyik. A háború egy rituális jelleget kap, a háború színházának néz?terén vegyes a közönség, és ezért a mutatványoknak itt is többfélének kell lenniük.

Ezek lennének tehát a háborúk, és ezek lennének a legfontosabb tanulságok.

Végezetül még egy figyelmeztetés, az „ukrán napszemüveg” viselésével kapcsolatban, Smaragdvároson innen, illetve túl.

Ukrajna földrajzi közelsége önmagában nem jelenti azt, hogy az orosz–ukrán háború tanulságai eleve relevánsabbak lennének Magyarország nemzetbiztonságára nézve, mint a közel-keleti vagy dél-ázsiai háborúk. Az esettanulmányok nem kognitív kaptafák, hanem sok összetev?s kirakós játékok.

Mindhárom tartalmaz teljesen irreleváns tanulságokat és olyanokat is, amelyeken nemzetek sorsa fordulhat meg a XXI. század el?ttünk álló konfliktusaiban.

Azoknak, akik a 2020-as évek nagy háborúinak tanulságait keresik, különösen fontos, hogy ne kizárólag egyetlen háborút vizsgáljanak, hanem párhuzamosan elemezzék mindhárom konfliktus tanulságait. Erre remek példa az, amit felületesen drónforradalomnak neveznek, és amelyet az egymástól jelent?sen eltér?, de ugyanakkor egymást

kiegészít? ukrán, orosz, izraeli és indiai tapasztalatokból, perspektívákból kiindulva kell górcs? alá venni.

De err?l majd egy másik elemzésben.

Robert C. Castel

A szerz? az Alapjogokért Központ biztonságpolitikai szakért?je, lapunk f?munkatársa

www.magyarnemzet.hu

Ajánló